

Nordisk Museumsfestival



Udstillingen, som den tog sig ud på Sola Strandhotel ved Stavanger, hvor festivalen foregik.

I dagene 28.-30. september 2002 deltog Aalborg Historiske Museum i Nordisk Museumsfestival i Stavanger. Festivalen, der tidligere har været afholdt i 1993, 1998 og 2000, er et forum for museer og enkeltpersoner, der ønsker at studere og diskutere formidling. Kulturhistoriske og naturvidenskabelige udstillinger og udstillingsidéer i form af plancher, modeller, videoer, internetsider m.m. bliver her præsenteret af de forskellige bidragsydere.

For Aalborg Historiske Museum deltog konservator Per Thorling Hadsund, middelalderarkæolog Stig Bergmann Møller og arkitekt Lars Haastrup, med udstillingen: "Gråbrødrekloster Museet i Aalborg, Danmark - et "in situ" museum med selv-

betjening". I en venskabelig konkurrence med 21 andre nordiske museer dystede vi om festivalens to hovedpriser, bronzeskulpturen Fugl Fønix; én pris blev uddelt for bedste idé og indhold og én for bedste form og tekniske løsning. Baggrunden for vor tilstedeværelse var naturligvis selve Gråbrødrekloster Museet, der åbnede i juni 2001.

Fra udgravning til museum

Som det er mange bekendt, blev der i 1994-95 over for stormagasinet Salting ud for Algade 19 i Aalborg opført et større etagebyggeri. Forud for byggeriet fik Aalborg Historiske Museum lejlighed til at foretage en arkæologisk udgravning af byens gråbrødrekloster. Undersøgelsen gav væsentlig ny viden om klosteret, der eksisterede mellem 1250 og 1530, og som en uventet sidegevinst tillige om Aalborgs ældste tid - om perioden fra 800 til 1250. Udgravningen afdækkede bl.a. en markedsplads fra vikingetid, en velbevaret klosterkælder opført i munkesten og intakte fundamenter fra munkenes ene kirke; kælder og kirke var begge bygget omkring 1300. Museet så i fundet en unik mulighed for at formidle byhistorie "in situ" - altså på selve det sted, hvor begivenhederne havde udspillet sig. Aalborg



Elevatortårnet på Algade.

byråd gav idéen sin støtte, og det lykkedes at bevare ruiner, jordsnit og begravelser i kælderens under den nye bygning - under Algade 13 til 15.

Aalborg Historiske Museum fik i de kommende år økonomisk støtte til projektet fra EU, danske myndigheder og fra private fonde. I perioden 1999-2001 blev Gråbrødrekloster Museet endeligt projekteret og opbygget med åbning den 12. juni 2001.

Et "in situ" museum

Gråbrødrekloster Museet er ubemandet og fungerer ved selvbetjening. Udstillingen overvåges med videokameraer, der kontrolleres fra Aalborg Historiske Museum, som kun ligger få hundrede meter derfra.

Museet er i øvrigt udstyret med diverse sikringssystemer, og publikum kan i nødstilfælde komme i kontakt med "modernuseet" via en nødtelefon.

Størst mulig tilgængelighed er opnået ved at lade adgangen til museet finde sted fra et elevatortårn placeret på gågaden Algade. Elevatoren bringer publikum 3 meter ned under gadeniveau, og herfra fører en buet tunnel de besøgende under gaden og frem til selve udstillingsrummet. Tunnel og udstillingsrum ligger i samme niveau, så kørestolsbrugere frit kan bevæge sig rundt.

På gågaden ved elevatortårnet køber publikum selv en billet i en automat. Et vægtsystem, der er indbygget i elevatoren, styrer adgangen. Entré-

prisen er sat til 20 kr. for 250 kg publikum. Dette giver mulighed for, at en familie på to voksne og to mindre børn kan besøge museet for et beskedent beløb.

Konceptet

Udstillingens fortælling består af to indbyrdes forbundne hovedtemaer: Aalborg Gråbrødre kloster og Aalborg byhistorie. De bevarede jordsnit, der rummer kulturlag fra omkring 800 til 1900, benyttes både i kloster- og by-

historien, mens de bevarede ruiner og begravelser primært fortæller klosterhistorie. Udgangspunktet for formidlingen var at anvende "in situ" elementerne (ruiner, jordsnit og begravelser) til at bringe historien tættere på publikum og give de besøgende en oplevelse af at befinde sig midt i den arkæologiske udgravning.

En stemning af historie

Lyset såvel som akustikken i rummene er væsentlige faktorer for udstil-



Et udsnit af udstillingen i Gråbrødre kloster Museet.

lingsoplevelsen. Publikum kommer direkte fra larmen og det skarpe dagslys på gågaden via elevatoren og tunnelen tilbage i tid og ned til de dæmpede og smukt oplyste jordsnit og ruiner.

Udstillingen benytter sig af plancher samt monter med genstande, dokumenter og skeletter, men i høj grad også af "lyspegepinde" som interaktion. Ved jordsnittene kan publikum på paneler trykke sig frem til de spændende jordlag og de genstande, der ligger i dem, og via fiberlys sættes der fokus på udvalgte afsnit af by- og klosterhistorien. Ved ruinerne rekonstrueres klosterets historie, og de besøgende kan med lysprojektioner få genskabt rum, se vindueslys og bygningsdele fra to små podier med tryk-selv informationer.

Klimastyring af en våd ruin

Den nye bygning over Gråbrødre-kloster Museet hviler på betonpæle nedrammet i udkanten af det arkæologiske udgravningsfelt. Det betyder, at ruiner og jordsnit stadig har direkte kontakt til de omgivende jordlag og til grundvandet, som befinder sig mindre end én meter under klosterkælderens teglstensgulv. Opbygningen af en permanent udstilling midt i en våd udgravning krævede særlige climatekniske løsninger.

Udtørring af især den fugtmættede klosterkælder vil medføre saltskader og nedbrydning af teglstensmurene. Luftfugtigheden omkring ruinerne må derfor konstant holdes tæt på 100% RF, mens de udstillede genstande samt inventar og publikum fordrer et tørt klima. Det klimastyrede publikumsrum er derfor adskilt fra jordsnit og ruiner med tætte glasvægge. Kondens på de store glaspartier undgås ved styring af temperaturen. Algevækst på de fugtige teglsten undgås ved at begrænse lysniveauet og ved kun at belyse kælderruinen, når der er publikum til stede.

Alt udstillingsudstyr bag glasset består af fugtstabile materialer som rustfrit stål og moler. Klimaet omkring de to jordsnit reguleres med særskilte anlæg. Kælderruinens og jordlagenes tilstand kontrolleres løbende blandt andet ved at måle vandindhold og fugtbevægelser med indborede målesonder.

Publikum og formidling

Med beliggenheden ved Aalborgs hovedstrøg Algade har det været muligt at tiltrække et stort antal "strøgkunder". Mange af disse hører ikke til et traditionelt museumspublikum, og det er dermed lykkedes at komme i kontakt med et nyt publikum. I det første 1½ år kom besøgstallet op på

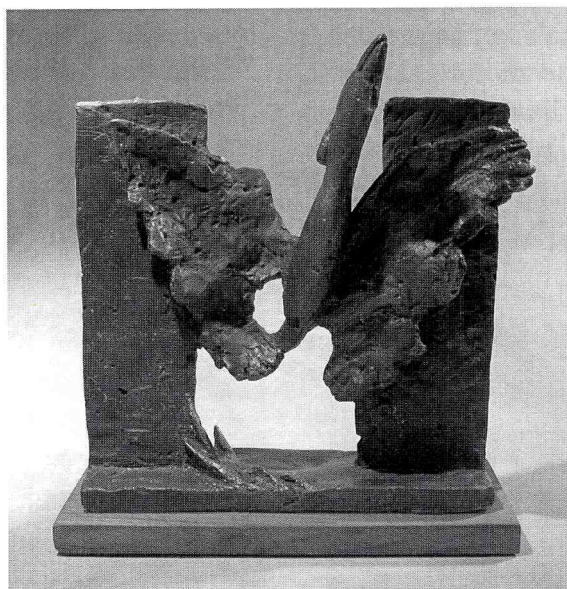
godt 60.000 gæster. Museet benyttes i stor stil til rundvisninger for blandt andet skoleklasser, og der er udgivet en bog samt hæfter på engelsk og tysk omhandlende by- og klosterhistorien.

Nordisk museumspris til Gråbrødrekloster Museet

På museumsfestivalen i Stavanger havde vi den store glæde, at Aalborg Historiske Museum blev hædret med den ene hovedpris, "Fugl Fønix Prisen" for bedste form og tekniske løsning. Festivalens jury begrundede hædersbevisningen med disse ord: "Med udgangspunkt i det moderne bycentrum bevæger man sig langs byens livsline tilbage til middelalderen. Her vises klosterruinen "in

situ". I udstillingen forenes form og avancerede tekniske løsninger på en pædagogisk og gennemtænkt måde. Ved at overskride grænsen for det traditionelle museum opnås kontakt med nye brugere".

Deltagelsen i festivalen var i sig selv en stor oplevelse, der har givet mange nye impulser til det kommende arbejde med nyopstillingen af de permanente udstillinger i hovedbygningen på Algade 48, en arbejdsopgave der løber af stabelen de kommende år. Det er blevet klart, at vi i langt højere grad må søge inspiration uden for Danmark, hvis vi ønsker, at Aalborg Historiske Museum skal være et tidssvarende museum med en vedkommende formidling.



Bronzeskulpturen Fugl Fønix.